

21.3.1 Verf: ieder zijn eigen recept

Verf 📖 is een vloeistof om dingen te beschermen of te verfraaien door ze van een pigmenthoudende laag te voorzien.

Vroeger maakte iedereen zelf zijn eigen verf met eenvoudige middelen als aardappelmeel (bindmiddel), water (oplos- en verdunningsmiddel) en krijt (vul- en kleurstof).

Tegenwoordig is verf nog altijd kleurstof die met een bindmiddel tegen een oppervlak geplakt wordt. Maar nu zijn bindmiddelen en talrijke additieven meestal synthetisch.

Verf bestaat uit drie delen. Een vast gedeelte van verfstof (pigment, kleurstof) en twee vloeibare delen: het bindmiddel (📖 hars, lijnolie) dat na droging vast wordt; en een medium of verdunner (📖 terpentijn of water) dat verdamppt. De verdunner dient om de verf soepeler en strijkbaarder te maken.

Eventueel kan ook een vulstof toegevoegd worden als krijt, zinkwit of talkpoeder.

Toevoeging van caseïne (de 'kaasstof' uit melk) zorgt er voor dat verf sneller droogt.

Loodwit is giftig en wordt nu vervangen door titaandioxide en zinkoxide.

Als bindmiddel kan magere kwark gebruikt worden. Eventueel borax (📖 mineraal zout dat bij solderen gebruikt wordt om metaal beter te laten vloeien) bijvoegen voor een betere binding.

Rauwe en gekookte **lijnolie** werden veel gebruikt (ook voor schilderijen). Ook toegepast was zilververdikking, waarbij oliën dagen tot maanden in de zon werden gebleekt en ingediktd.

Amerikaanse boeren gebruikten lijnolie met roest om hun houten schuren tegen mos en schimmels te beschermen. Door de roest kleurden ze rood. Ook klei-, leem-, kalk- en krijtverf gebruiken deze substantie als vul- en deels ook als bindmiddel.

Kookverf 📖 die op Scandinavische houten huizen gebruikt wordt bevat natuurlijke ingrediënten als lijnolie, rogge- of tarwemeel en natuurlijke minerale en plantaardige kleurstoffen. Vroeger kookte iedereen er zijn eigen verf. De originele zwarte, rode en gele kleur komt van een (gebrand) aardpigment uit (koper)mijnen. Koken activeert lijnolie en maakt meel tot een soort stijfsel. (Er zou ook was bij kunnen.)

Tempera Het Latijnse woord voor mengen is temperare 📖.

Meng een eierdooier (zonder vlies), wat water en kleurstof. Ei bederft snel, dus meteen gebruiken.

Aquarel: op basis van lijmwater en pigment.

Ruwe muren witten

Ik heb al enkele keren oude, ruwe muren (baksteen en betonnen blokken) wit geverfd om wat meer licht in de omgeving (tuin, stal, woning) te krijgen. Het maakt echt veel verschil, zowel binnen als buiten. De aanzienlijke bijkomende lichtintensiteit doet de planten extra groeien en vruchten leveren. Maar de ruwe voegen en stenen mooi gewit krijgen is niet vanzelfsprekend. Met muurverf 📖 lukt het niet, en het zou ook enorm duur worden. Dus maak ik mijn eigen verf. (De grootste gaten worden eerst gevuld en geplamuurd.)

Als medium of verdunner gebruik ik water. Als kleurstof, bindmiddel en vulmiddel pleister (kalk) en als extra hechtmiddel Compactuna (wateroplosbare lijm en waterdichtmakende plasticemulsie voor cement- en kalkproducten). Voor extra kleur giet ik er goedkope, wateroplosbare verf bij. Eventueel ook nog fijn wit zand als extra vulmiddel. Je kan ook betonkleurstof in iedere gewenste tint toevoegen. Van verhoudingen moet je niet wakker liggen. Maak een smeersel met de consistentie van dik vloeibare drinkyoghurt. Je moet tijdens het verven (met een brede behangborstel en een zeil op de grond) wel regelmatig deze 'verf' terug omroeren. Grote gaten die je hiermee niet kan dicht klieren zal je moeten plamuren of invoegen. En daarna nog een 2de laag om het af te werken. Eventueel een finishing touch met pure verf.

Maak je niet druk om verhoudingen. Op ruwere muren van oud en slordig metselwerk (waarvan je eerst de uitpuilende voegen afbikt) gebruik je meer vulmiddel. Tijdens het verven kan je naar behoeven bijvullen en omroeren.

Maakt je ook niet meteen druk over de kleur. Als je eerst de muur flink hebt geborsteld, liever ook nog gestofzuigd, eventueel afgewassen, dan valt het wel mee. Anders bevat de eerste laag zeer veel stof en vuil. De kleur kan je pas beoordelen als de verf droog is. In één laag is het nooit goed. Je kan de verf makkelijk in een afgesloten pot of emmer bewaren. Oproeren voor gebruik.

Vooraf kan je best de muur waar nodig (opnieuw) invoegen, de grote gaten dicht cementeren of eventueel de muur bezetten met mortel. Sproei de plaatsen waar je dat toepast eerst een paar keer goed nat. Anders zuigt de ondergrond teveel vocht uit de mortel, hetgeen nadelig is voor de hechting.

Twee delen van mijn geverfde buitenmuren zijn scheidingsmuren met burens. De bakstenen absorberen veel vocht, zodat vooral de bovenste lagen en de rijen net boven de grond zeer groen 📖 en begroeid zijn met algen en mossen. Op één muur heb ik een reep aluminium dakplaat gemonteerd, zodat die grotendeels droog (en wit) blijft. Bij een andere heb in 4 boven- en onderlagen niet geverfd, en laat ik het mos daar ongemoeid. Je kan op de muur ook vetplantjes zetten, zoals dat voeger op de nok van een (riet)dak gedaan werd. Ook mooi...

Plamuur 📖 is een fijn vulmiddel om oneffenheden gelijk te maken en kleine barstjes en gaatjes te vullen. Droogtijd, krimp en elasticiteit kunnen sterk verschillen. Voor grotere gaten en oneffenheden gebruik je een vulmiddel (in muren: gewone mortel).

- ♪ *Wie niet oud wil worden, moet zich jong verhangen. Pruisisch spreekwoord*
- ♪ *Iedereen wil oud worden, maar niemand wil het zijn. Martin Held*
- ♪ *Echtgenoten is verleden tijd van echt genieten.*